మాటు

• కాట్రగడ్డ దయానంద్

ఆమె ఏకాంతం కోసం అల్లాడిపోయే ఎన్నో జంటల్ని తన చిన్న తనాన్నించి ఎన్నిటినో చూచింది. ఎక్కడా కలుసుకునే వీలు చిక్కక పంట చేలల్లో గడ్డివాములల్లో ఆఖరుకు గొడ్ల కొష్టాల్లోనూ ఏకాంతం వెదుక్కునే జంటల్ని చూచింది.

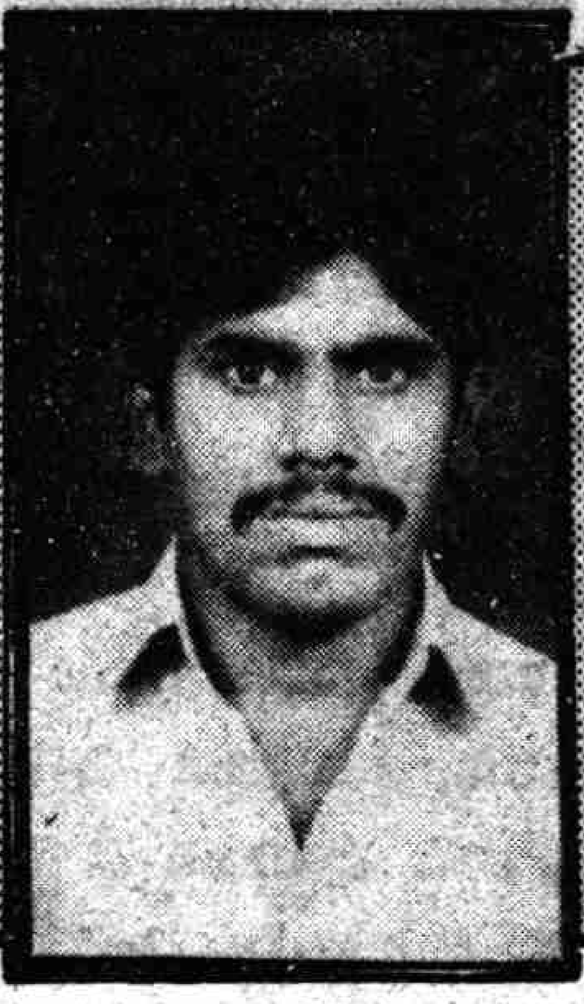

ఈ సంవత్సరం మబ్బులు బాగా అదనులో వచ్చిపడ్డాయి. భూమి తల్లి పదను అయేట్టు మోయినంగా కురిసి పోయింది వాన. వానలు పడినప్పుడు సలిమిడి ముద్దలా అయి నాలుగు ఎండలు కాసేటప్పటికి నేలనేలంతా కొత్త కాగితంలా పెళపెళలాడింది. ఈమూడు నెలలూ తీరిగ్గా కూర్చున్న రైతులందరూ కోలాహలంగా ఎవరి పనుల్లో వాళ్ళు పడ్డారు. మూడునెల్ల విరామం అనంతరం మళ్ళీ నిరంతరం శ్రమలోకి దిగేరు రైతులు. విత్తవపు గింజలు సిద్దం చేసుకుని ఎరువు కుప్పలుజల్లేరు. అరకలు కట్టేరు.

చ్ఛోచ్ఛో ----- దుర్ర్ ---- చ్ఛో చ్ఛో ----- దుర్ర్ ------

వెంకటేశ్వర్లు ఒక్క నిమిషం అరకను ఆపి నిల్చుని చుట్టూ చూచేడు. పొలాల్లో కొందరు చద్దన్నాలు తింటున్నారు. కొందరు అరకలు ఆపి చెట్లక్రింద సేద తీరుతున్నారు. ఊరి బాటవైపు పరికించేడు దూరాన నెత్తిమీద సద్ది దుత్తల్ని పెట్టుకొని ముగ్గురు నలుగురు ఆడవాళ్ళు కదిలి రావటం లీలగా కనబడుతుంది.

తలగుడ్డ తీసి విదిలించి మళ్ళీ చుట్టుకొన్నాడు. పైన కరకరలాడుతున్న ఎండని చూచేడు. మళ్ళీ ఎద్దుల్ని అదిలించేడు. మువ్వల శబ్దంతో కదిలేయవి. నేల పాయలు పాయలుగా చీలి పుస్తకంలోని పేజీలు తెరుచుకున్నట్లుగా విడిపోతుంది. అరక వెనకే రెండుమూడు కొంగలు మెడల్ని చిత్రంగా కదిలిస్తూ పురుగుల్ని ఏరుకుంటూ కదుల్తున్నాయి. జెముడు కాకి ఒకటి ఆచివర గట్టు వెంట పురుగుల కోసం వెంపర్లాడుతూ కలియతిరుగుతోంది.

నడుస్తున్న ఆడవాళ్ళు చేరువ అయేరు. వెంకటేశ్వర్లు భార్య సుజాత చేలోకి నడిచి కుంట ఒడ్డున జమ్మి చెట్టు క్రింద నెత్తిమీంచి అన్నం గిన్నెల్ని దింపింది. ఆమె తోడికోడలు రమణమ్మ ఇంకో ఇద్దరూ వీళ్ళను దాటుకుని వెళ్ళిపోయేరు.

"రావ్యూ! పొద్దెక్కింది" అంది సుజాత. వెంకటేశ్వర్లు అరక ఆపి ఆమె వైపు తీక్షణంగా చూసేడు.

"పొద్దెక్కిన సంగతి తెలుస్తానే ఉంది. ఒకళ్ళకు నలుగురాడోలుండి పదికూడు తేడావికి నడిజామైంది. ఏం ఉద్దరిస్తున్నారే ఇళ్ళకాడ" గట్టిగా అరిచేడు వెంకటేశ్వర్లు.

సుజాత ఏమి సమాధానం ఇవ్వకుండా గిన్నెలో చింతకాయపచ్చడి అన్నం కలుపుతోంది. వెంకటేశ్వర్లు కుంటలోకి దిగి కాళ్ళు చేతులు ముఖం కదుక్కొని కండువాతో తుడుచుకుంటూ చెట్టు క్రిందకు చేరేడు. వాళ్ళిద్దరికి జమ్మిచెట్టు నీడ చాలీ చాలకుండా పంచుతోంది. ఇంతక ముందు అక్కడో గంగిరేగు చెట్టుండేది. పోలం పన్లకని బండి చేయించడానికని ఉన్న నీడను కొట్టివేశారు. అది మొన్నటి వానలకు చిగురిస్తోంది.

వెంకటేశ్వర్లు రెండుచేతులూ చాపి దోసిలిపట్టి ఒక పెద్దముద్దను అందుకున్నాడు. మజ్జిగన్నం కూడా దోసిలితో తాగి చుట్టచుట్టడంలో మునిగిపోయేడు.

ఎద్దులు రెండూ నెమరు వేస్తున్నాయి. దాపటి ఎద్దు మెడమీద కాడితోనే క్రింద కూలబడింది. పొలాలన్నీ చదరంగా నల్లగా నిగనిగలాడుతున్నాయి.

"ఎందుకంత లావునరుస్తావ్! మీ అమ్మ ఇయ్యాల పొద్దెక్కిందాక మంచంది గల. ఒకామెకు నీళ్ళపని, ఇంకోకామెకు వంటపని, నాకేమో పిల్లల్ని సముదాయించి, బట్టె గోడ్లకాడ బాగుచేసి తెమిలి వచ్చేసరికి ఈవేళైంది."

సుజాత భర్తను చూస్తూ అంది.

"అవుద్దే! ఏవేళైనా అవుద్ది. తోటోళ్ళు ఎప్పుడు సద్ది తాగేరు, నేనెప్పుడు తాగేను. అంటేనేమె అంతలావున రోషం". కోపంగా అన్నాడు వెంకటేశ్వర్లు.

"నిజమేనయ్యా! సద్ది కూటి కాలసమైతే ఆగలేవని నాకూ తెలుసు. అయితే ఏం చెయ్యమంటావ్? తోటోల్లకేం? ఎవరి సంసారాలు వాళ్ళవి. మన్లాగ ఇంకా కలసి కాపరాలు నెలగ బెదుతున్న వాళ్ళను చూపించు ఊళ్ళో?" అంత తీవ్రంగా నిలదీసింది సుజాత.

వెంకటేశ్వర్లు చుట్ట నోట్లో పెట్టుకుని వెలిగించేడు. "వేరు కాపురం పెట్టి చూడు. నీకు మాత్రం వాళ్ళతో పాటు సద్దికూడు ఎట్టారాదో సుద్దువుగాని" తనే పొడిగిస్తూ అంది సుజాత.

"సంవత్సరం నుంచి చూస్తున్నాను. ఊ అంటేనికిదే పాట. నలుగురు కల్సింటే ఉండే ఆనందం నీకు తెలవడం లేదే" అన్నాడు వెం*టేశ్వర్లు. నేలమీద గడ్డిపైన కండువా పరచి నడుంవాల్చుతూ.

"అవును. ఇదిగో ఇదే ఆనందం సూస్తున్నాంగా! పొద్దస్తమానం చాకిరీ చేస్తే పచ్చడి ముద్ద గూడా వేళకు గతి లేకుండా ఉంది. నిరుడు నీ అన్న కూతురు సమర్తాడితే అప్పచేసి అదో అయిదువేలు ఖర్చు. మీ అమ్మ ఈ ఏడు ఇంకో పాతికో. ముప్పాతికో పెట్టి ఆ పిల్లకు పెళ్ళిచేసే ఆలోచనలో కూడా ఉంది. ఎట్టయినా పెద్ద మనవరాలుగదా! ఇయ్యన్నీ సూత్తానే ఉందు మన పిల్లలు ఎక్కొచ్చేసరికి చిప్ప చేతికి వచ్చుద్ది. కోపంగా అంది సుజాత."

"చస్! నోర్మొయ్యి. దరిద్రం! కదిలిస్తే చాలు కమురు గబ్బులేపుతావు." అన్నాడు వెంకటేశ్వర్లు.

""నువ్వెందుకయ్యా నన్ను కదిలించడం గబ్బుకొట్టించుకోవడం. రేపు నీ కొడుకులు పెద్దయితే నీకే తెలుసుద్దిలే. అవతలేమో నీ తమ్ముడూ, మరదలేమో

ఆగాడు. సుజాత ఆమెను చూచి కళ్ళనీళ్ళు తుడుచుకుంది. కనకమ్మ బట్టెగొడ్లను విలేసి ఒకసారి పొలంవైపు తేరిపార చూచి

"ఎగదాల చేనుకూడ అరక రేపటికి అయిద్దేమోరా! అరక ఇప్పివాక పొసైటిలో ఎరువులిస్తామన్నారు. తెచ్చి ఇంటికాడ వెయ్యి" అందామె.

"ఏస్తా గాని బాగా లేకుండా పోలమెందుకే రావడం. ఆ కాలు వాపు తగ్గకుండానే పరుగెత్తుకొచ్చేవెందుకు. నాలుగు రోజులు కదలకుండా ఇంట్లో ఉంటే వన్నా తగ్గేదేమో. పంతులు మందులికి తగ్గక పోతె ఒంగోలు పోయి చూయించుకోకూడదూ అన్నాడు వెంకటేశ్వర్లు."

"సర్లేరా! పనుల రోజుల్లో కూర్చుని తింటానికి మనకెట్టా కుదురుద్ది చెప్పు. ఎరువుల సంగతి మర్చిపోబాకు. పొలుమాలితే అయిపోయినాయంటారు". అంటూ కదిలింది కనకమ్మ.

వెంకటేశ్వర్లు పడుకున్న ఎద్దుని లేపి అరకను కదిలించేడు సుజాత బట్టెగొడ్లకు గడ్డిదోకటానికి దోకుడు పార తీసుకుని గట్టుమీదకి నడిచింది.

* * *

కనకమ్మకు ముగ్గురు కొడుకులు ఒక్క కూతురుమా: కూతుర్ని ఊళ్ళోనే ఇచ్చింది. మూడోవాడి పుట్టుకలప్పుడే పెనిమిటి దిక్కు మాలిన రోగమొచ్చి నెలరోజులు మంచం లోనే ఉండి పోయేడు. ఆనెల రోజులూ పెనిమిటి మంచాన్నే అట్టిపెట్టుకుని తిరిగిందామె. గొడ్డు, గోదా, పిల్లా, జెల్లా సర్వమూ మర్చిపోయిందామె. వేళకు తిండి కలిపి ముద్దలు నోటికందించింది. ఒంటేలుకు బొచ్చె పట్టింది. ముడ్డి కడిగింది. మనిషి మంచందిగక పోయినా వేడినీటితో పూటపూటా ఒళ్ళు తుడిచి ఎంతో శుభ్రంగా ఉంచింది.

ఆయన కన్నీళ్ళు కార్చి కార్చి వెళ్ళిపోయేడు. గర్భిణీతో ఉండే ఇవన్నీ చేసిందామె. ఆయన పోయాక పిల్లల్ని దగ్గరకు తీసుకుంది. కర్తవ్యం గుర్తు చేసుకుంది. ఎంతో మంది అవకాశం ఉంది గదా అని దగ్గరకు చేరాలని చేరదీసి చేరువకావాలని చూచేరు. అందర్నీ నవ్వుతూనే తిరస్కరించింది. కోరికల్ని వ్యాపకాలతోనే ఖరిచేసింది. నిప్పులాంటి కనకమ్మ అనిపించుకుంది లోకంచేత.

వాగలి కట్టింది. పొలం దున్నింది పైరులేసింది. కుప్పలు తొక్కిచ్చింది. బండి తోలింది. మగాడి పనులన్నీ ఆడవాళ్ళు కూడా అవలీలగా చేయగలరని చేసి చూపించింది. నాలుగెకరాలు పొలాన్ని తన పిల్లల కోసం అదనంగా సంపాదించింది. అలాగని ఆమెకు దిగుల్లేదని అనుకుంటె అది పొరపాటే.

కూతురు పెద్దది కాగానే పెళ్ళి చేసి పంపింది. పెద్దకొడుకులిద్దరకూ పెళ్ళి చేసింది. పెద్దవాడికి ఇద్దరు కూతుర్లు. రెండోవాడికి ఇద్దరు కొడుకులు. మూడో వాడికే పిల్లల్లేరు. ఆమె దిగులంతా వాడిదే.

వాడు పుట్టడమే అర్భకుడిగా పుట్టేడు. తెలివితేటల్లేవు. మాట తడబాటు ఎక్కువ. చిన్న చెవులతో పెద్ద ముఖంతో పుట్టటమే వికారంగా పుట్టేడు. తినటమేందో. తిరగటమేందో వాడు అంతే! పని పాటలేం తెలియవు. పెళ్ళి వయసొచ్చె వరకూ తనకేం పట్టనట్టుగా ఊరంతా చెడతిరిగేడు. వేళకు పెట్టిందేదో తినేవాడు. కొన్నాళ్ళకు పెళ్ళి చేయమని గొడవ మొదలు పెట్టేవాడు. అందరూ వాడి మాటల్ని అంతగా పట్టించుకోలేదు. విని ఊరుకునే వాళ్ళు. వాడు మాటలతోనే ఆగలేదు. ఆడపిల్లలు కనిపిస్తే వెర్రిగా ప్రవర్తించడం మొదలు పెట్టేడు. ఊళ్ళో ఒకటి రెండుసార్లు పట్టుకుని వాడి ఉన్మాదం తగ్గేదాకా కట్టి పడేసేరు. వాడు అర్భకుడైనందుకే ఆమె బాధపడింది. దానికి తోడు వాడి ప్రవర్తనతో ఆమె మరింత కలత చెందింది.

పెళ్ళి చేయమని గొడవ పెట్టుకుని అలిగి ఒకసారి ఇంట్లోంచి వెళ్ళిపోయి ఎక్కడో దూరపు చుట్టాల ఊళ్ళోతే లేడు. పదిరోజుల తర్వాత ఆఊరు నుంచి కబురు వస్తే పోయి తీసుకొచ్చేరు. ఆ పదిరోజులు కనకమ్మ చుట్టుపక్కల తిరగని ఊరులేదు. అడగని పస్తీలేదు. పస్తీ అడిగితే పెళ్ళిచేయమని, చేస్తే బాగుపడతాడనీ చెప్పేరు.

వాడు అలా వెళ్ళి వచ్చేక కనకమ్మ పెద్దవాళిద్దరితో వాడి పెళ్ళి సంగతి ప్రస్తావించింది. వాళ్ళు ఒప్పుకోలేదు. "తావనలేదు కాని మెడకో బండా" అన్నారు కోడళ్ళు. కనకమ్మకు కూడా అది సబబేనని పించింది ఆ ఆలోచనను విరమించుకుంది.

రోజు రోజుకు వాడి పిచ్చిచేష్టలు ఎక్కువయ్యేయి. కొడుకుని చూస్తుంటే ఆమె గుండె తరుక్కుపోతుంది. ఒకరోజు పెళ్ళి చేయుటం లేదని నానా బీభత్సం చేసి ఎండ్రిన్ తాగేదువాడు. బతికి బయట పడేసరికి రెండువేలు వదిలేయి.

కనకమ్మ మళ్ళీ ఆలోచనల్లో పడింది. పెళ్ళి చేయుకపోతె వాడు తనకు దక్కడని తలచింది. నలుగురు కూతుర్లతో గింజాటన పడుతున్న తన అన్న దగ్గరకు వెళ్ళి కాళ్ళావేళ్ళా పడింది. ప్రలోభ పెట్టింది. వాళ్ళని ఒప్పించింది. ఎనిమిదో తరగతి చదువుతున్న మేనకోడలితో పెళ్ళి జరిపించింది. పసివయస్సుదా పిల్ల, పొలం పనులు అంతగా తెలీవు. ఎట్టావో వాడితో సర్దుకుపోతుంది చిన్నపిల్ల కదా కనకమ్మ కూడా బాగానే చూసుకొనేది.

ఆపిల్ల కాపరానికి వచ్చిన దగ్గర్నుంచి తోడికోడళ్ళిద్దరూ పనుల్లో వంతులు పెట్టుకోవడం ప్రారంభించేరు. అయిన పిల్లకదా అత్త ఆ పిల్లకు అరటి ఆకుల్లోనే పెడుతుందని చాటుగా అనుకునేవాళ్ళు. అప్పుడప్పుడూ కనకమ్మ చెవుల్లో ఈ మాటలు పడినా ఆమె విననట్లు ఊరుకునేది. కొడుకులు తనమాట జవదాటరని ఆమెకు గొప్ప నమ్మకం. వాళ్ళె నాచేతుల్లో ఉంటే కోడళ్ళదేముందిలే అన్నది ఆమె ధీమా!

పెద్ద కోడల్లిద్దరకూ వేర్లు పడాలనుందని మొదట్నుంచీ ఆమెకు తెల్సు. అది తెలియునట్లుగా ఆప్రస్తావనే రాకుండా జాగ్రత్త పడుతూ సంసారాన్ని గుట్టుగా నడిపిస్తోందామె. వేర్లు పడితె చిన్నాడి గతి ఏమిటన్నదే ఆమె బాధంతాను. తను బతికి ఉన్నవాళ్ళు అందర్ని కలిపి ఉంచగలిగితే తరువాత ఏమవుతారో ఎట్టవుతారో ఆ భారమంతా భగవంతునిదే కదా అనుకుందామె.

* * *

"ప్రపంచంలోకెల్లా స్వీడన్ ప్రజలు మహా హాస్యప్రియులు ఎన్నో హాస్య పత్రికలు వాళ్లకున్నాయి. కొత్త జోకులు కోసం - ఇంకా ఇంకా నవ్వడం కోసం పత్రికలను తిరగేస్తుంటారు. ఒకరి మీద ఒకరు జోక్ వేసుకున్నా చాలా ఈజీగా తీసుకుంటారు. అంతే కాదు జోక్‌ల కోసం - పెద్ద పెద్ద సభలు ఏర్పాటు చేస్తుంటారు. - ఒకటే నవ్వులు - నవ్వుల దేశమది" సుబ్బారావు చెబుతున్నదంతా అచ్యుతం వింటున్నాడు.

"బ్రతుకంతా నవ్వుతూ ఉంటే ఆయుః ప్రమాణం పెరుగుతుందంటారు. అయితే ఆ దేశంలో అంతా వంద సంవత్సరాల దాకా బతుకుతారేమో"అచ్యుతం యాధాలాపంగా అన్నాడు.

"వందా నా బొందా! నవ్వి నవ్వి పొట్ట చెక్కలయి పాతికేళ్లలోపుగానే ఛస్తారు" సుబ్బారావు విసుగ్గా చెప్పాడు.

కుప్ప నూర్పిళ్ళ రోజులొచ్చేయి. అప్పటి వరకూ పంటచూరుకింద తల దాచుకున్న భూమి ఎండ బాధ తట్టుకోలేక విలవిలాడుతోంది. ఎక్కడి పంటలక్కడ కోసి కుప్పలు పడ్డాయి. రైతులందరూ కల్సికట్టుగా కుప్పల్ని తొక్కించుకుంటున్నారు.

ఆ ఏడు పంట కూడా బాగా పండింది. ఈ సంవత్సరమే మనవరాలి పెళ్ళి చేయాలన్నది కనకమ్మ ఆలోచన. వెంకటేశ్వర్లు ఆలోచన అందుకు భిన్నంగా ఉంది.

సుజాత చెప్పింది అతనికిప్పుడు సబబుగా అనిపిస్తోంది. ఆమె వాదనలో అతనికిప్పుడు నిజాలు కనబడుతున్నాయి. తల్లి ప్రవర్తన చాదస్తంగా కూడా అనిపిస్తోంది. నిజమే! తన కొడుకులు ఎదిగి వచ్చేసరికి అప్పులు తప్ప ఆస్తి మిగలదేమోనన్న భయం పట్టుకుంది. వాళ్ళను బాగా చదివించుకోవాలని వాళ్ళు తనలాగ ఎద్దుముడ్డి పొడుచుకునే వాళ్ళు కాకూడదని పట్టుదల పెరిగింది. పంచుకుంటె తలా నాలుగెకరాలు వస్తుంది. ఇంకో నాలుగెకరాలు కౌలుకు తీసుకుని ఇదే చాకిరీ తీసుకుంటె తను తన పిల్లలు మారాజుల్లాగా బతకొచ్చు. ఇప్పుడైతే తలా పదివేలు అప్పు వస్తుందేమో! ఇంకొన్నాళ్ళు పోతె అప్పే పంచుకుంటానో, ఆస్తి పంచుకుంటానో ముందు, ముందు ఎలా ఉంటుందో పరిస్థితి ఇది అతని ఆలోచన.

రేపు కుప్ప తొక్కిస్తారనగా ఆరోజు రాత్రి అందరూ అన్నాలు తిని కూర్చున్నాక తల్లితో అన్నాడు వెంకటేశ్వర్లు.

"అమ్మా! ఈ ఏడన్నా మేము ఎవుల్ల గెంజి వాళ్ళం కాచుకుంటామే" అన్నాడు నాన్చుడుగా!

ఆ మాటకే ఉలిక్కిపడింది కనకమ్మ చిన్న కొడుకుని తల్చుకుని అపాదమస్తకం వణికింది. పెద్ద కొడుకు ఏ భావం లేకుండా మంచమ్మీద కూర్చుని ఉన్నాడు. చిన్నకోడలు చదువుతున్న పుస్తకం ప్రక్కన పెట్టి నిర్ఘాంత పోయి కూర్చుంది.

కనకమ్మ తేరుకుని "ఇది నీ పుర్రెకు పుట్టిన బుద్దేనంట్రా?" అని సుజాతను అనుమానంగా చూచింది.

"ఇప్పుడు నీకూ నీ పిల్లలకు ఏం తక్కువైందని నీ ఆలోచన వేర్లుపడి ఊరక కూర్చుంటే నీ పెళ్ళాం తెచ్చి పెట్టద్దా ఏం నీకు తిండి?" అని కటువుగా నిలదీసింది కనకమ్మ.

"మధ్యలో నా ప్రస్తావనెందుకంట? కొడుకూ తల్లి క్రిందా మీద పడక" గొణుక్కుంటూ అవతలకు వెళ్ళింది సుజాత.

కనకమ్మ వ్యవహారాన్ని సాగదీయదలచుకోలేదు. నలుగుర్లో నానకుండా అన్నీ వ్యవహారాల్లాగే దీన్ని వెళ్ళదీయాలని ఆలోచించింది.

"ఒరే పెద్దొడా ఇన్నావురా?" అందామె.

"వినేదేముందమ్మా? నువ్వేంత చెబితె అంత. ఇయ్యాల నేను వేరుపడతానంటే పెళ్ళాం మాటలు విన్నాడని వెదవని నువ్వే అంటారు. వద్దంటే ఉమ్మడిగా ఉండి ఆడపిల్లల అచ్చటా ముచ్చటలు తీర్చి నాపిల్లల్ని అన్యాయం చేసేడని తమ్ముడంటాడు. ఏం చెప్పినా కష్టమే. ఇక మీ ఇష్టం" అన్నాడు పెద్దకొడుకు.

పెద్ద కోడలి వైపు చూచింది కనకమ్మ. ఆమె తలవంచుకుని లోపలకు వెళ్ళిపోయింది.

సరేరా! అట్టయితె ఆస్తిని కాదు. నన్ను మూడు బాగాలుగా వేసుకోండి అందామె కోపంగా.

"అమ్మా! నువ్వెన్నయినా చెప్పు! ఈ సంవత్సరం వేర్లు పడాల్సిందే" వెంకటేశ్వర్లు కూడా అంతే తీవ్రంగా అని బయటకు వెళ్ళిపోయేడు.

అంతటితో వదలకుండా ఆరోజు రాత్రి పెద్దమనుషుల్ని నలుగుర్ని తీసుకొచ్చేడు. ఇంటికి వెంకటేశ్వర్లు - వాళ్ళు కనకమ్మకు నచ్చచెప్పబోయేరు. వాళ్ళు ముందు తన గుమ్మం తొక్కటానికే వీల్లేదని శాసించింది. నా ఆస్తి నా యిష్టం మధ్యలో పంచటానికి మీరెవరని వాళ్ళని నిలేసింది. బయటనుంచి బయటనే తరిమింది వాళ్ళను.

ఆరాత్రి పిల్లలు తప్ప ఆ ఇంట్లో పెద్దవాళ్ళెవరూ నిద్రపోలేదు. కనకమ్మ రాత్రంతా ఆలోచనల్లోనే గడిపింది. ఈ గొడవ ఇంతటితో పోదనుకుందామె. ఊర్లో నలుగురి నోళ్ళలో నానటం, చులకన కావటం ఇష్టంలేదామెకు.

మరుసటి రోజు ధనియాల కుప్పను తొక్కించేరు. తూర్పార బట్టేరు. ఏమనుకుందో ఏమో ముగ్గురు కొడుకులకూ మూడు భాగాలు కొలిచింది గింజల్ని. ఇల్లు తప్ప ఆస్తినంతా పంచింది. నాలుగు భాగాలేసి తనకో భాగం తీసుకుంది. పేచి పెట్టకుండా ఆమె ఏది ఇస్తే అది తీసుకున్నారు కొడుకులు. మంచిరోజుల్లేవని ఇల్లు మాత్రం పంచలేదు.

ఒక గాలికెరటం విసురుగా వీచింది. వేపచెట్టు శిరస్సు జివ్వున వణికింది. ఆకాశాన సగం చంద్రుడు ఆకారం కూడా పోల్చలేని దిష్టిబొమ్మలాగా ఉన్నాడు. కప్పలు కీచురాళ్ళు కల్సి రాత్రి వాతావరణంలో ఒక నిరామయ సంగీత కచేరి నిర్వహిస్తున్నాయి.

వేపచెట్టుకు కట్టేసిన ఎద్దుల మెడలోని మువ్వల గంటల శబ్దం అని నములుతున్న చొప్పదంటుల పరపర శబ్దంలో కల్సి వింతగా వినబడుతోంది. వేపచెట్టుకు కాస్త అవతలగా ఉన్న ఆ ఒంటినిట్రాడు పెంకుటిల్లు వెన్నెల్లో ఒక పురాతన మాంత్రికుడి గుహలా వెలుగుతోంది. ఇంటిముందు పందిరి కింద వేసుకున్న మంచాల్లో అందరూ ఆదమరిచి నిద్రిస్తున్నారు ఒక్క కనకమ్మ తప్ప.

కనకమ్మ మంచం మీంచి లేచి కూర్చుని చుట్టూ మంచాల మీద చూచింది. అందరూ నిద్రలో ఉన్నారు. కొందరు ప్రశాంతంగా, కొందరు గురకతోనూ నిద్రిస్తున్నారు. తెల్లటి జుట్టూ, ఇప్పుడిప్పుడే వంగిపోతున్న నడుమూ, కొద్దికొద్దిగా ముడుతలు పడ్డ దేహమూ...... ఆమె మాంత్రికుడు పట్టి బంధించి తెచ్చిన రాజకుమారులకు కాపలా కాస్తున్న ముసలిశిష్యురాలుగా అనిపిస్తోంది ఆ గుడ్డి వెన్నెల్లో.

కనకమ్మ మంచం కిందికి వంగి తన చేతి కర్రను అందుకుని లేచి నిలబడింది. పంచలో గోడవార ఉంచిన కర్రను తీసుకుంది. మెల్లిగా నడుస్తూ వేపచెట్టుకు అవతలగా ఉన్న పంచాయితీ మిద్దె అప్పటిదాకా ఏంచేసిందో గాని ఒక మచ్చలపిల్లి ఆమిద్దె కిటికీలోంచి బయటకు దూకింది. ఉలిక్కిపడిందామె.

నీ మొదులార భయపెట్టేవు కదే "పారిపోయిన పిల్లివైపు కర్రతో ఆడిస్తూ అంది. మెల్లిగా మంచం దగ్గరకు వెళ్ళి కూర్చుని పక్కకింది పుగాకు కాడను బయటకు తీసింది. దాన్ని పాయలు పాయలుగా వలిచి నడిమి కాడను చీల్చి చుట్ట చుట్టింది. నోట్లో పెట్టుకుని చుట్ట చివర కొరికి ఊసింది. మంచం అవతలగా పడుకున్న పెద్ద కొడుకుని కర్రతో తట్టి "ఒరే పెద్దోడా! లే! లెగు గొడ్లకు కాస్త మేతెయ్యి" అంది. వాడు ఆవులిస్తూ పైకిలేచి వామివైపు, నడిచి చొప్పదంట్లు దూసి కత్తెరకింద వేసి తెగ్గొట్టి ఎద్దులకు వేసేడు. ఇంకాస్త బట్టె గొడ్లను విదిలించేడు.

"ఒరే! ఆ పొయ్యిలో నిప్పుందేమో ఇటుతేరా! అంది కనకమ్మ. వాడు పొయ్యిలోని బూడిదలో వెదికి వెదికి ఒక నిప్పురవ్వను పాత సిల్వరు గంటెలో వేసుకుని బూడిద ఊదుతూ తీసుకొచ్చేడు.

ఆమె "ఒప్పు! బక్! బక్" మని చివర వలుపుతూ చుట్ట వెలిగించుకుంది.

"ఒసే రమిణీ! లే!" అంటూ పిల్లల పక్కన పడుకున్న పెద్దకోడలు రమణమ్మను లేపిందామె. ఆమె లేచి జారిపోయిన జుట్టు ముడిని వేసుకున్నాక

'ఇదిగో! తాళం చెవి తీసుకుపో' అంది. అది తీసుకుని ఇంటి తలుపు తీసింది కోడలు. వెనకే ముసలమ్మ పెద్దకొడుకూ ఇంట్లోకి చేరి తలుపేసుకున్నారు. మధ్య నిట్రాడు నుంచి నాలుగు వైపులకు విస్త రించి ఉంది ఆ ఇల్లు. ఒక్కటే గది అయినా విశాలంగా ఉంది. ఇంట్లో ఒక పక్కన ఒకదాని మీదుగా ఒకటి ధాన్యంబస్తాలు వేసి ఉన్నాయి. ఇంకో పక్కన భోషాణం పెట్టె, పాత గుడ్డల మైలపెట్టె, వేలాడు తున్న దండెమూ, కింద ఒక మూలగా దొర్లాడుతున్న గిన్నెలూ, చెంబులూ, ఇంకో పక్క ఒకే ఒక్క మంచమూ వేసి ఉన్నాయి. ఇల్లంతా ఇరుకు ఇరుకుగా ఉంది.

బయట ముసలమ్మకు కుడివైపు మంచమ్మీద రెండో కొడుకు వెంకటేశ్వర్లూ వాడికొడుకూ, ఆ పక్క మంచమ్మీద వాడి పెళ్ళాం సుజాతా ఇంకో కొడుకూ పడుకుని ఉన్నారు. ఎడమ పక్క మంచాల మీద ముసలమ్మ చిన్న కొడుకూ, కోడలూ పెద్దకొడుకు కూతుర్లూ పడుకుని ఉన్నారు.

ఆ మంచాల కవతలగా పాటి మట్టి తోలి ఉంది. ఆ ఇంటిగోడకానించి కొత్తగా అల్లిన వెదులు తడికెలు నిలబెట్టిఉన్నాయి.

ముసలమ్మ చుట్ట పొగను బయటకు వదుల్తూ వాటి వైపు చూచి నిట్టూర్చింది.

తెల్లారితే ముగ్గురు కొడుకులూ కల్సి ఆ ఇంటిని మూడు ముక్కలు చేసి పంచు కుంటారు. నిన్నటి నుంచి కనకమ్మ కంటి మీద కునుకు లేకుండా ఉంటోంది. తనూ తన పెనిమిటీ కల్సి రాత్రింపగళ్ళూ తేడా తెలీకుండా కూలివాడి అవసరమే రాకుండా మట్టితోలి, పిసికి కష్టంచేసి అపురూపంగా కట్టుకున్న ఇల్లది. కప్పుకు వెయ్యటానికి చెట్టెక్కి వేపాకుని కోసింది. వెదురు బొంగుల్ని పెండేలుగా చీల్చింది. ఇల్లు కప్పుతున్న పెనిమిటికి పెంకులు అందిం చింది. గోడలక్కావాల్సిన ఇటుకల్ని తనే స్వయంగా బట్టీ పెట్టి కాల్చింది. అటువంటి ఇంటిని తన కళ్ళముందే మూడు ముక్కలు చేయటాన్ని ఊహించలేకపోతోందామె.

ఎక్కడో కుక్క బొంగురు గొంతుతో అరుస్తోంది. రోడ్డుమీద కదిలి వెడ్తున్న బండిగీరల శబ్దం గరగరా వినబడుతోంది.

తల్లిపాలు చాలని పిల్లవాడి ఏడుపు ఎక్కడి నుంచో బయల్దేరి ఆఊరి రాత్రిని ఒక్క కుదుపు కుదుపుతోంది.

ఎప్పుడొచ్చి పడుకున్నారో పెద్దకొ డుకూ, కోడలు. వాళ్ళ వాళ్ళ మంచాలమీ దకి చేరేరు. కనకమ్మ తన మంచం మీద తడిమి తాళంచెవి చేతికి తీసుకుని రెండో కోడలిని లేపింది.

"అమ్మాయి సుజాతా! లేచి కాసిని మంచినీళ్ళియ్యమ్మా నాకు". అంది కోడల్ని కర్రతో తట్టి. లేచి రోజులానే అత్తను చురచురా చూచి తాళం చెవి అందుకుంది. చెంబునిండా మంచినీళ్ళు తెచ్చి ముస లమ్మ మంచం కింద పెట్టింది. ఆమె

> ఆ ఇల్లు మూడు
> ముక్కలవు తుంది.. చెట్టు
> అదే, కాయలు వేటికవే కదా!
> అనుకుందామె. పక్షికూనలు రెక్క
> లు రాగానే ఎగిరిపోయినట్లు
> మనుషులూ అంతేనేమో!

మొగుడు మంచం దగ్గరకు వెళ్ళి మెల్లిగా అతడ్ని తట్టింది. వాడు నిద్రమత్తులో అటు తిరిగి పడుకున్నాడు. మళ్ళీ కుదిపింది. "పడుకో గమ్మున" అని విసుక్కున్నాడు వాడు. సుజాత తన మంచం మీదకు చేరిన క్షణాల్లోనే నిద్రలోకి జారుకుంది.

కనకమ్మ ఇదంతా ఓరకంట గమని స్తూనే ఉంది. సుజాత చురచుర చూపుల్లో ఆమె చాలారోజుల్నుంచి చాలా అర్థాల్నే గమనిస్తూంది. మొగుడూ పెళ్ళాలు కలు సుకునే దగ్గర కూడా నీ పెత్తనమేంది మధ్యలో" అన్న చూపుంది. ఒక స్వేచ్ఛను కోల్పోయిన అసహనమూ, చూస్తుండు ఎప్పుడో అగ్ని పర్వతమై పేలతాను" అన్న హెచ్చరిక కూడా ధ్వనిస్తూంది ఆమెకు ఆచూపులో.

అప్పటికే ఒకటి రెండుసార్లు అత్తా రాత్రులు హాయిగా నిద్రపోక మెలకువతో ఉంటావెందుకు" అని సుజాత పరోక్షంగా అడిగితే "పిల్లా! నాబాధ నీకు తెలవదు లేవే" అని కనకమ్మ కొట్టి పారేసేది. సుజాత ప్రవర్తనను అతి తెలివిగా అంచనా వేసిందామె.

పెద్దకొడుకు పెళ్ళి చేశాక వాళ్ళు రోజూ ఇంట్లోనే పడుకునే వాళ్ళు. రెండో వాడిపెళ్ళి చేశాక కనకమ్మకు దిగులు కమ్ముకొచ్చింది. ఉన్నదా వేరు గదిలేని ఇల్లాయె! అప్పట్నుంచి ఆమెకు పెద్ద ఇల్లు కట్టలేకపోయాననే బాధ మనసులో ప్రవేశించింది. అట్లని తాహతుకు మించి అప్పులు చేసి ఇల్లు కట్టదలచుకోలేదామె. అప్పటి నుంచి రోజూ రాత్రులు ఇదే దిన చర్య అయింది ఆమెకు. వానొచ్చినా వరదొ చ్చినా వెన్నెల కురిసినా, చీకటి ముసిరినా కొడుకూ కోడళ్ళకు ఇలానే ఏకాంతం కల్పిస్తుందామె.

ఆమె ఏకాంతం కోసం అల్లాడి పోయె ఎన్నో జంటల్ని తన చిన్నతనాన్నించి ఎన్ని టినో చూచింది. ఎక్కడా కలుసుకునే వీలు చిక్కక పంటచేలల్లో గడ్డివాముల్లో ఆఖరుకు గొడ్లకొష్టాల్లోనూ ఏకాంతం వెదుక్కునే జంటల్ని చూచింది. రోజుల తరబడి కలుసుకోటానికి వీలు చిక్కని జంటలున్న కుటుంబాల్ని ఎన్నిటినో చూచింది. ఆగతి తన పిల్లలకు పట్టకూడదనీ, ఊళ్ళో నలుగు ర్లోనూ తన కుటుంబం వెలితి కాకూడదనే ఆమె తాపత్రయమంతా. ఆమె తన పిల్లల పట్ల చాలా బాధ్యతగా వ్యవహరి స్తున్నానని అనుకొంటుందే తప్ప అసహ జంగా, యాంత్రికంగా, నిర్బంధంగా భావి స్తున్న సుజాత మనసును గ్రహించలేక పోతుందామె. పెద్దకోడలు, చిన్నకోడలు తన మాట జవదాటరని గర్వ పడుతూనే, అప్పుడప్పుడైనా కళ్ళతోనే తన ఉనికినే ప్రశ్ని స్తున్న సుజాతంటే భయముంది ఆమెలో.

గాలి ఉండి ఉండి విసురుగా వీస్తోంది. గాలి వీచినప్పుడల్లా కనకమ్మ తన ఆచ్ఛాదన లేని ఎదను పైట కొంగుతో కప్పుకుం టోంది. దేవాలయం గోడల మధ్యనుంచి వీస్తున్న పున్నాగపూల పరిమళాన్ని గాలి తనతో పాటు దేశమంతా తిప్పుతోంది. రాత్రి మత్తుగా ఊగుతుంది.

కనకమ్మ ఆలోచనలో పడింది.

తను కని పెంచి పెద్ద చేసిన కొడుకు---- కోడలు రాగానే ఆమె మాటే లోకంగా అయేడు. పెళ్ళామే బెల్లమన్న సామెత నిజం చేసేడు. పిల్లలు పుట్టగానే తమ స్వంత ప్రపంచాల్ని గిరిగీసుకోవాల న్నారు ఇప్పటివాళ్ళు. వాడు పని చేయటం లేదని వీడూ,వీడు కూర్చుని ఖర్చు ఎక్కువ పెడుతున్నాడని వాడూ, వాళ్ళ పిల్లలూ తమ పిల్లల్ని కొట్టేరని కోడళ్ళు.

ఏ ఇంట్లో చూచినా ఇదే తంతు. తమ కాలంలో ఇవన్నీ ఎరుగుదురా వాళ్ళు. పెద్ద వాళ్ళు ఎంత చెబితే అంత. మాట జవదాటే వాళ్ళు కాదు. తను ఎన్ని ఉమ్మడి కుటుంబాల్ని చూడలేదు. అంతెందుకు. తన అత్తమాట తను ఎన్నడైనా జవదాటిందా?

కనకమ్మ గతాన్ని నెమరు వేసుకోవడంలో పడి చుట్ట పీల్చడం మర్చిపోయింది. అది ఎప్పుడో ఆరిపోయింది. "బక్ బక్" మని బలంగా పీల్చింది పొగరాలేదు. చివర వలిపిచూచింది. ప్రయోజనం లేకపోయింది.

ఆమె కర్ర తీసుకుని మూడో కోడల్ని కూడా తట్టిలేపింది.

అమ్మాయ్! వసంతా! లేచి నాకు నిప్పెట్టె తెచ్చి ఇయ్యమ్మా అంది. వసంత లేచి వెళ్ళి ఇంట్లోంచి అగ్గిపెట్టె తెచ్చి ఇచ్చింది.

వెళ్ళి వాడిని లేపు. ఎప్పుడూ మొద్దు నిద్దరే సన్నాసికి" అగ్గిపుల్ల వెలిగించి చుట్ట కాల్చుకుంటూ అంది కనకమ్మ.

ఆ అమ్మాయి తటపటాయిస్తోంది.

"ఇంకా ఏమి సిగ్గే నీకు! పెళ్ళై ఇన్నేళ్ళయినా అంటూ కర్రను బాగా పొడుగ్గా చాచి టకటకమని మూడో కొడుకు మంచమ్మీద తట్టి

"లేరా ఎదవా! లేచి ఇంట్లోకెళ్ళు" అందామె వాడు ఒళ్ళు విరుచుకుంటూ లేచి ఇంట్లోకి వడిచేదు. కనకమ్మ పెద్దమనవరాలు నిద్రలో అటు తిరిగి పడుకుంది.

కనకమ్మ రాత్రి ఏ జామయిందోనని ఆకాశం చూచింది. చంద్రుడ్ని ఒక్క తెల్ల మేఘం కమ్మి వేసింది. పక్కమంచమ్మీదున్న మనవడు పక్క తడిపినట్టుంది. చిన్న చిన్న బొట్లు టపటప మని కిందకు కారుతున్నాయి.

తెల్లారితే కార్తీక సోమవారం...

ఆ ఇల్లు మూడు ముక్కలవుతుంది. చెట్టు అదే, కాయలు వేటికవే కదా! అనుకుందామె. పక్షికూనలు రెక్కలు రాగానే ఎగిరిపోయినట్లు మనుషులూ అంతేనేమో! తమున్నన్నాళ్ళూ కొడుకుల్ని కలిపే ఉంచాలని ఆశ పడింది తను. ఏమైంది? రెండేళ్ళ నాడే వేరు కుంపట్లు పెట్టుకున్నారు. ఇప్పుడేమో ఇంటినే పంచేసుకుంటామంటున్నారు. తనకు అపురూపమైన ఇల్లు! తన ముందే చిందర వందరవుతోంది.

చుట్ట ఆఖరు దమ్ములాగి ఊసింది కనకమ్మ. మంచంకింది నీళ్ళ చెంబు అందుకుని పుక్కిలించి ఊసింది. కాసిని నీళ్ళు తాగింది.

కోడలు తాళం చెవి ఇచ్చి వెళ్ళి పడుకుంది.

మంచమ్మీంచి లేచి ఎద్దుల కట్టుమట్లోని తొక్కుడు తీసి బట్టె గొడ్లకేసింది. వామిలోంచి వరిగడ్డి దూసి ఎద్దుల కట్టుమట్లో వేసింది. మళ్ళీ వచ్చి పడుకుంది. నిద్రపట్టట్టం లేదామెకు. ఆలోచనలు ఎంతకూ తెగటంలేదు.

లేచి కూర్చుంది. మళ్ళీ ఆకాశాన్ని చూచింది.

తొలికోడి కూసింది. ఒకదాని తర్వాత ఒకటి కోళ్ళన్నీ కూసేయి. కొద్దికొద్దిగా ఊళ్ళో సంచలనం మొదలైంది.

ఈ రెండు రోజుల ఆలోచనలు ఒక కొలిక్కి వస్తున్నాయి. ఒక నిశ్చయాని కొచ్చినట్టు లేచి నిలబడింది.

ఇంటి తలుపు తాళం తీసి బుడ్డి వెలిగించింది. ఇల్లు నాలుగు వైపులా కలియతిరిగింది. గోడల్నీ కిటికీల్నీ తలుపునీ నిట్రాడునీ తడిమి తడిమి చూచింది. బయటి కొచ్చి అందరి మంచాల దగ్గరా ఆగుతూ చూస్తూ నడిచింది. గొడ్లను చేరింది. ముసలి ఎద్దు తల నిమిరింది. అది ఘల్లుఘల్లుమని మువ్వల్ని మోగించింది. వేపచెట్టు మొదలు తాకింది. అది గలగలమని ఆకుల్ని రాల్చింది. దేవాలయ ధ్వజ స్థంబానికే దణ్ణం పెట్టుకుంది.

చిరుగజ్జెలు మోగేయి.

మళ్ళీ రెండో కొడుకు మంచం దగ్గరకు వెళ్ళింది. "ఒరే అబ్బాయి! ఇంకా ఏం నిద్దరా! లే కోడికూసింది. అంది వాడు కళ్ళునులుముకుంటూ లేచేడు. "బేపన పంతులు మళ్ళీ ఎటన్నా వెడతాడేమో! పోయి మంచి ముహూర్తం చూచి ఆవేళకు రమ్మను" అంది వాడు ఆశ్చర్యంగా తల్లిని చూచేడు.

సుజాత దగ్గరకెళ్ళి తట్టిలేపి ఏందే పనన్నీ అట్టనే పెట్టుకుని ఇంకా నిద్దర! పిల్లల్ని స్కూలుకు పంపద్దూ" అంది.

'బడికి సెలవులె" అందామె "సరె సరె! ఒరే పెద్దోడా! తోపులో కెళ్ళి కాసిని మామిడాకులూ, కొమ్మలూ కొట్టుకురారా!" అప్పుడే లేస్తున్న పెద్దకొడుకుతో అందామె. అందరూ ఆమెను ఆశ్చర్యంగా చూస్తున్నారు ఆ వేకువన.

జాక్ ఆర్నాల్డ్ చిత్రం "ది క్రియేచర్ ఫ్రంది బ్లాక్ లగూన్"